

TELEFON 45-85

VOJNI INVALIDI

GLASILO UDRUŽENJA VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

OBLASTNEGA ODBORA V LJUBLJANI

List izhaja vsakega prvega v mescu. Posamezna številka 1 din. / Naročnina mesečno 1 din. / Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Št. Peterska vojašnica

Priznanje

Uredba o vojnih invalidih in ostalih vojnih žrtvah je že dve leti v veljavi, toda število priznanih vojnih invalidov in ostalih vojnih žrtev, ki so se po tej uredbi prijavili, je za ti dve leti dela mnogo premajhno. Vsi, ki so obsojeni na tako dolgo čakanje, pa se pri tem zavedajo svoje pravice do priznanja, se upravičeno sprašujejo: ali je to plačilo za naše trpljenje?

§ 5. uredbi določa: Državna zaščita in odmena (odškodnina) pristojita po določbah te uredbi vojnim žrtvam in sicer:

- vojaškim vojnim invalidom in njihovim rodbinam;
- rodbinam padlih, umrlih in pogrešanih bojnikov in rodbinam oseb iz § 2., ki niso bojniki;
- roditeljem, bratom in sestram umrlih invalidov, padlih, umrlih in pogrešanih bojnikov kakor tudi osebam iz § 2., ki niso bojniki.

V tem paragrafu uredbi je torej povsem točno določeno, komu pripada odmena, ki jo mi navadno označujemo z nazivom invalidnina. Toda za prejetje te je predvsem potrebno priznanje — to se pravi: vsaka vojna žrtev, ki ji po omenjenem § 5. pripada invalidnina, mora imeti rešenje okrožnega kot invalidskega sodišča in tudi rešenje vrhovnega invalidskega sodišča, kar vse se izdaja na osnovi prijave, sestavljene v smislu § 69. uredbi. In samo oni, ki so prijavo pravočasno podali, računajo na priznanje in pričakujejo nakazila invalidnine.

Ako upoštevamo določila § 115., po katerih je finančna direkcija sama predela vojne žrtve, ki so prejemale invalidnino po zakonu iz l. 1929., tedaj lahko ugotovimo, da čakajo na priznanje samo oni, ki jim je prav ta zakon pravico do priznanja odvzel. Seveda je število teh precejšnje, toda dve leti po izidu uredbi bi morala biti vsaj ogromna večina prijavljenih vojnih žrtev v posesti priznanja, ki ga tako težko pričakujejo. Žal moramo ugotoviti, da temu ni tako in da je še zelo mnogo — našli bi jih precej tisočev takih, ki že dve leti čakajo in zaman upajo na priznanje. In zopet pridemo do vprašanja: ali je to plačilo za naše trpljenje.

Ponovno se moramo dotakniti določil uredbi same, ki pravi v svojem § 86. dobesedno: Vsi posli po tej uredbi morajo veljati za nujne in jih je kar najhitreje opravljati. Toda pustimo ob strani določila zakona in potrkajmo nekoliko na moralne in človečanske dolžnosti vseh tistih, ki bi lahko vso zadevo pospešili, pa tega ne storijo. Vprašali bi jih, ali si morejo samo približno predstavljati trpljenje vojnih invalidov, ki so pustili na bojnih poljih svoje ude, prelivali kri in so v naravnost nečloveških mukah ohranili golo življenje; ali se zavedajo, kaj pomenja biti onesposobljen za delo in ostati brez sredstev za preživljanje; ali vedo, kaj bi pomenil zdrav mož za vojno vdovo in sin za starega očeta? Vse to so vprašanja, ki bi jih ne bilo konca, če bi govorile vse one vojne žrtve, ki zaman čakajo, zaman upajo, da jim priznanje prinese rešitev.

Znane so nam vse težave ki so se pojavile v začetku izvrševanja te uredbi in jih tudi priznavamo. Toda po dveh letih veljavnosti uredbi o vojnih invalidih in ostalih vojnih žrtvah nikakor ne moremo biti zadovoljni z uspehom glede priznanj. Invalidsko udruženje se je pravočasno pobrigalo za odstranitev tistih ovir, ki jih je s

Predpriprave za zgraditev ortopedskega zavoda v Ljubljani

Novi invalidski dom

Že v predzadnji številki »Vojnega invalida« smo opisali namero invalidskega fonda, sezidati v Ljubljani nov ortopedski zavod. Ta članek, v katerem smo o tej stvari pisali, smo približili pod naslovom: »Novi invalidski dom v Ljubljani«. Ugotovili smo že takrat, da se nahajajo vse invalidske ustanove v takih objektih, da je njihovo nadaljnje delovanje — tu mislimo predvsem na protezno delavnico — v takih razmerah skoraj nemogoče. Prav zaradi tega smo zainteresirali vse odločujoče činitele in našemu oblastnemu odboru se je posrečilo zainteresirati upravo narodnega invalidskega fonda za težke razmere, v katerih se v Ljubljani nahaja protezna delavnica, pa tudi invalidska sodišče, invalidsko udruženje in njegove socialne in gospodarske ustanove.

Danes, ko je svet za nov ortopedski zavod že kupljen in ko so načrti za novo stavbo že gotovi in ko je potreben kapital v znesku 4.500.000 din že deponiran in stavljen na razpolago kraljevski banski upravi v Ljubljani za zgraditev tega doma, lahko podamo v glavnem nekaj obrisov predpriprav za zgraditev tega za Ljubljano veljavnega zavoda.

Častni predsednik udruženja vojnih invalidov in zastopnik našega udruženja v narodnem invalidskem fondu, tov. Božidar Nedić, se je sredi mesca septembra mudil nekaj dni v Ljubljani. Čeprav ni bil njegov obisk uradnega značaja, vendar je prav kot zastopnik našega udruženja v narodnem invalidskem fondu izrazil to priliko, da se je natančneje poučil o stanju vseh invalidskih ustanov, da bo mogel to stanje lažje predočiti v Beogradu, ko se bo novi zavod začel zidati. Prav zaradi zidave novega ortopedskega zavoda je tovariš Nedić obiskal v prvi vrsti gospoda bana, ki mu je poročal o najnovejših sklepih narodnega invalidskega fonda v pogledu zidave novega ortopedskega zavoda v Ljubljani. Bil je zaradi istega vprašanja tudi pri gospodu županu in si je v dneh svojega obiska v Ljubljani natančneje ogledal sedanjo pro-

svojim prizadevanjem moglo odstraniti, in skrbelo, da bi se delo preveč ne zavleklo. Poskrbelo je za nastavitev zadostnega števila administrativnega osebja pri vseh prvoinštančnih sodiščih. Tudi je pravočasno opozorilo odločujoče činitele na dodelitev zadostnega števila potrebnih sodnikov. Udruženje je celo, upoštevajoč vse težkoče invalidskih sodišč in preglednih komisij, samo priskočilo na pomoč z materialnimi sredstvi, da bi se postopek bolj pospešil. Kjer koli so se pojavile težkoče, ki so ovirale reševanje invalidskih predmetov in izdajanje priznanj vsem vojnim žrtvam, je invalidsko udruženje z vsemi razpoložljivimi sredstvi pomagalo. In če pogledamo uspehe dvehletnega dela, tedaj moremo na žalost ugotoviti le eno dejstvo, da še vedno čaka na tisoče invalidov, vdov in staršev na svoja priznanja,

ki bi jim omogočila dobiti vse ostale pravice in prednosti, določene v uredbi. S takim uspehom pa nikakor ne moremo biti zadovoljni.

težno delavnico in njene neprimerne in tesne prostore. Seveda ni zamudil ogledati si tudi prostore oblastnega odbora udruženja vojnih invalidov in njegovih gospodarskih ustanov kakor tudi prostore uprave in uredništva našega lista ter sreskega odbora v Ljubljani, kar vse je stisnjeno v dveh majhnih in neprimernih sobah v šempetrski vojašnici. Zamudil pa ni prilike in si je natančneje ogledal tudi kupljeni prostor za novi dom ter si pustil na licu mesta obrazložiti načrt nove stavbe, da je tako lahko že na tem mestu imel priliko ugotoviti dimenzije nove invalidske ustanove. Bil je tudi na Golniku, kjer se je zanimal predvsem za možnost zdravljenja vojnih invalidov v tem zdravilišču. Sam je o tej stvari izjavil uredniku »Jutra« sledeče:

„Prišel sem v Slovenijo v glavnem zaradi tega, da se поблиže seznanim in proučim življenjske razmere in potrebe vojnih invalidov pri vas. Obiskal sem posamezne invalidske institucije in sem popolnoma zadovoljen z organizacijskim delom, ki napreduje v vseplošno korist naših invalidov. Zlasti me je prijetno presenetil obisk v zdravilišču na Golniku, ki predstavlja s svojo vzorno urejenostjo po vseh najmodernejših pridobitvah pač edinstven zdravstveni zavod te vrste v državi. Spričo velikega navala na pljučih bolnih invalidov bo treba v bližnji bodočnosti resno misliti na zgraditev posebnega invalidskega paviljona v zdravilišču, saj čaka trenutno 150 bolnih invalidov na zdravilno zdravljenje, pa zaradi omejenega števila postelj ne morejo priti na vrsto.

V prijetno dolžnost mi je naglasiti, da se bo v bodočnosti organizacija invalidskega skrbstva temeljito izboljšala. Dohodki narodnega invalidskega fonda so toliko narasli, da se bodo lahko v najkrajšem času realizirali vsi načrti, ki se tičejo izpopolnitve in končne ureditve izdatne pomoči našim invalidom. Tako stojimo tik pred gradbo palače ortopedskega zavoda v Ljubljani, ki se bo imenovala »Aleksandrov dom«. Kupili smo že pred

Še eno vprašanje je, mimo katerega ne moremo iti. Naši nacionalni in narodnoobrambni interesi terjajo od nas vseh, da posvečamo ravno obmejnim krajem svojo največjo pozornost. In v današnjih težkih in negotovih časih bi bilo brez dvoma zelo velikega pomena, če bi bilo invalidsko vprašanje vsaj ob meji že povsem rešeno — menimo, da bi morali vsaj tu imeti priznanja že vsi, ki imajo do njega pravico in so se zanj tudi prijavili.

Glavni vzrok temu dejstvu je iskati v stalnem menjavanju in morda tudi nezadostnemu številu sodnikov.

Čas beži — vojne žrtve izumirajo — toda nihče ne bo mogel zbrisati težkih posledic, ki jih bo povzročilo dejstvo, da so morale mnoge vojne žrtve stradati ob čakanju na priznanje.

Naredili smo svojo dolžnost — opozarjali smo še o pravem času — posledic pa ne bomo nosili mi.

mescem za 820.000 din prostorno parcelo na vogalu Jegličeve in Bohoričeve ulice. Vsi načrti za novo zgradbo so že gotovi, čez 10 dni bo urejen celotni proračun in v skrajšanem štirnajst dnevnem roku bo razpisana licitacija. Ves potreben kredit v znesku štiri in pol milijona dinarjev je bil od narodnega invalidskega fonda že izroččen Hipotekarni banki in je na razpolago. Palača ortopedskega zavoda, ki bi se prav za prav lahko imenovala Invalidski dom, bo imela tri nadstropja ter bo nudila streho vsem invalidskim ustanovam. Tako bo v pritličju nove zgradbe urejen nekakšen invalidski hotel, kjer bodo invalidi prejeli brezplačno hrano in stanovanje, kadar bodo na poti skozi Ljubljano. Sobe bodo najmoderneje urejene z vsemi potrebnimi pritliklinami, kopalnicami itd. V prvem nadstropju bo nameščen ortopedski zavod z najmodernejšimi pripomočki in novimi stroji. Tu se bodo invalidom izdelovale proteze in sami se bodo seznanjali z najnovejšimi ortopedskimi pridobitvami. Dalje bodo v »Aleksandrovem domu« našle streho Invalidska gospodarska zadruga, razne podporne invalidske institucije, uredništvo »Vojnega invalida« ter nižje invalidsko sodišče. Zgradbo bomo pričeli graditi okoli 20. oktobra tako, da bo do božiča v surovem stanju že dograjena. Svečano pa bo otvorjena na Vidov dan prihodnjega leta, kakor je bila to izrečna želja slovenskih invalidov.

»Aleksandrov dom« bo torej ne samo upravno središče slovenskih invalidov, marveč tudi važen in prepotreben socialni zavod. Prav tako se bližajo realizaciji še nekatere druge važne naloge, ki smo si jih zadali. Tako so odobreni krediti za zgradbo dveh invalidskih okrevališč ob morju za slovenske in hrvatske invalide ter za invalide bosanskega področja na Hvaru, Korčuli ali na Visu za vse invalide iz ostale države pa v Ulcinju. Tudi je ukrenjeno že vse potrebno, da bodo dobili invalidi svoja stalna oskrbovališča v Varaždinskih toplicah, Mataruški, v Vranjski Banji in v Dolenskih toplicah. Prepričan sem, da se bodo mogla vsa invalidska vprašanja v najkrajšem času uspešno rešiti, za kar se imamo zahvaliti v prvi vrsti smotno delavni invalidski organizaciji.

Ugotoviti moramo iz izjave našega častnega predsednika tovariša Nedića, da se zelo skrbno zanima za to novo ustanovo in da je prav zaradi tega, da bi mogel lažje predočiti stanje pred odborom narodnega invalidskega fonda, pogledal prav vse ustanove, ki bodo s tem prizadete. Prav njegovemu prihodu se imamo morda zahvaliti, da so se predpriprave za zidavo še pospešile in bo v najkrajšem času razpisana licitacija vseh del. Iz izjave tov. Nedića pa posnemamo tudi, da se smemo nadejati možnosti zdravljenja vojnih invalidov tudi na morju. Prav možnost takega zdravljenja smo doslej pogrešali in nad vse bomo veseli, ko bomo mogli v našem listu ugotoviti realizacijo te zamisli.

Morda pa bomo imeli že v prihodnji številki priliko ugotoviti, da se je novi ortopedski zavod pod imenom »Aleksandrov dom« že pričel graditi.

Ko pridete v Ljubljano, Maribor ali Celje, ne pozabite obiskati Knjižarne Učiteljske tiskarne.

znal, da so ljudje silno hitro pozabili zasluge vojnih žrtev za domovino. Začel sem borbo in jo vzdržal samo zato, ker mi je bil pred očmi vedno začrtani ideal in sem vedel, da sta pravica in poštenje vedno na naši strani.

Teško je obujati spomine na 20-letno delo. Vsi ti so v naših dušah. Visoko smo dvigali zastavo jugoslovanske invalidske zavesti in želimo, da bi jo prav tako visoko dvigali oni, ki prihajajo. Teško je bilo vzdržati, a mi vsi, invalidi, vdove, starši padlih, smo bili vajeni trpljenja in to nam je krepilo pogum. In zato naglašam, da nisem odstopil, ker bi ne hotel več delati, marveč zato, da sem prepustil to mesto vrednemu nasledniku in priljubljenemu tovarišu, ki mu vsi zaupamo, tov. Mrvaljeviću. Vse svoje življenje po vojni sem posvetil invalidskemu vprašanju in kot sem delal doslej, ho-

čem delati tudi v bodoče, delati do svoje smrti za invalide. To povejte vsem invalidom in ostalim vojnim žrtvam, ki jih srečate.

Še nekaj bi rad naglasil. Varujte pridobljene pravice, kajti težje je nekaj obvarovati nego pridobiti. Novi invalidski zakon nam ni dal vsega, toda socialen zakon je.

Ponosen sem, da sem po 20 letih dela med vami tako lepo počaščen. Vaše darilo me bo vedno spominjalo na vas in na najlepši kot v Jugoslaviji, ki bo večino ostal jugoslovanski.

Navdušeno pritrjevanje in aplavz po teh iskrenih besedah tov. Nedića sta pokazala, da nam je govoril vsem iz srca, govoril nam, ki ga najbolj razumemo.

V prijetnem tovariškem razgovoru smo prebili še ostali kratko odmerjeni čas in se nato poslovili od milega gosta in priljubljenega tovariša Nedića.

Kakšna je zaščita?

Pred kratkim je bilo pri davčni upravi v Šoštanj prazno mesto sluga, za katero je zaprosil nek vojni invalid, ki je sposoben, ima mnogo izkušenj in prakse, a je slučajno zaradi današnjih razmer brez posla.

Davčna uprava bi bila z njim najbolj zadovoljna, ker je bil izmed vseh prosilcev najposobnejši. Vendar pa ga ni mogla sama sprejeti, ker je po neki pogodbi vezana občina, da preskrbi in plačuje davčnega slugo. Občinska uprava je sklenila, da se invalid ne sprejme, ker ni tja pristojen, in je sprejela raje nekega posestnikovega sina, ki ni bil brez posla in ni invalid.

Naš invalid se je pritožil, zakaj se ne upoštevajo zakonite določbe o invalidskem prvenstvu kljub temu, da ima najboljše pogoje, kar je predlagala in želela tudi sama davčna uprava. Občina se ni hotela na to nič ozirati, zato je šla pritožba na višje instance. Nadrejene oblasti bi bile dolžne občino prisiliti, da sprejme invalida, ker so bile v to po § 34. uredbe o invalidih pozvane.

Invalid se je boril, organizacija se je borila, vloženi so bili protesti in kaj je bil končni rezultat?

Razna pojasnila

Prvo vprašanje.

Veliko nestrpnost povzročajo dolgotrajno reševanje invalidskih zadev. Minuli bosta kmalu dve leti, odkar imamo novo uredbo, pa nekateri še sedaj ne dobe invalidnine. Zaradi tega se mnogi obračajo na oblastni odbor Udruženja vojnih invalidov za posredovanje. Posameznih primerov ni mogoče pospešiti, ker rešujejo invalidska sodišča vse predmete po predpisanem vrstnem redu in gre vsaka zadeva preko več instanc, preden je končno rešena. Nekateri predmeti se ne morejo takoj rešiti, ker so potrebne vsestranske poizvedbe, ki trajajo včasih zelo dolgo. Treba je iskati dokumente in priče včasih celo v inozemstvu pa je tudi treba pozvedovati glede davka, družinskih razmer itd. Večkrat je treba dolgo čakati na odgovore in jih urgirati, ker se dogaja, da niti domače oblasti ne odgovarjajo točno in hitro. Največ

zavlačevanja pa povzročajo razne instance. Že pred izidom sedanje uredbe smo kritizirali predpisani postopek, da mora iti vsako prvoinstančno rešenje na višje invalidsko sodišče, ker je vendar povsod v drugih postopkih običaj, da gredo na višje instance samo pritožbe. Brez dvoma ta postopek povzroča mnogo zakasnitev in ovira ekspeditivnost pri reševanju invalidskih zadev. Vsaka prvoinstančna rešitev okrožnega invalidskega sodišča gre po 30 dneh na vrhovno invalidsko sodišče v Beograd, da jo ponovno reši. Včasih jo tudi predreguati in naroči okrožnemu invalidskemu sodišču, izdati drugo. Po tem pa gre rešitev zopet nazaj v Beograd in tako se zadeve zavlačujejo.

Po rešitvi vrhovnega invalidskega sodišča v Beogradu zadeva še ni končana. Odstopiti se mora še ministrstvu

prodal naprej za dvojno kupno ceno. To so bili časi! Vode sploh nismo pili, niti običajnega vina ne — šampanjec je kar tako tekel z miz?»

»Z vseh miz?« vpraša Tone z tresočim glasom.

»Kako — z vseh? S tistih pač, ki so si znali pomagati! Kdor ni znal izrabiti prilik, moj Bog, temu pač ni bilo pomagati. Jaz in oče sva znala in danes živim od dela v tistih časih.«

»Kakšnih časih?« vpraša Tone.

»Tistih pač, tistih, ko...«

»Ko smo mi stradali in prelivali kri na frontah in je milijone ljudi v zaledju stradalo skorjice kruha«, de Tone.

»Je že res!« se zgane gospod Konrad, da zaškriplje stol pod njim. »Ali kaj morem jaz zato? Vsem nisem mogel pomagati, ali kjer sem mogel, sem pomagal. In končno — vojne nismo mi zakrivili.«

»Vojne niste zakrivili, res je to!« prikima Tone. »Pač pa večali vojne grozote!«

»No, no!« se namrdne gospod Konrad. »Nikar tako, Tone. Glej, če bi jaz ne kupčeval med vojno, bi bil pa kdo drugi. Saj si revež in razumem tvoj gnjev. Na tvojem mestu bi se jaz tudi jezil na ves svet. A kaj hočeš! Eni tako, drugi drugače!«

»Eni tako, drugi drugače!« se zamisli Tone in gleda nekam v daljo. Misli mu silijo v dobo, ko mu je bilo

šele osemnajst let in je še hodil na dveh zdravih nogah. Kam ste zbežali vsi upi mladosti, kam si odšla vera v bodočnost?

Tudi gospod Konrad se zamisli. Je res revež ta Tone. Da je ravno njega moralo zadeti! Treba mu bo pomagati. Tiste invalidnine ne more biti bogve kaj in inštrukcije tudi ne nesejo bogve koliko.

In seže gospod Konrad v žep, izvleče listnico, ji odvzame šop stotakov in jih stlači Tonetu v suknjič:

»Na, Tone, vzemi od prijatelja iz mladih let.«

Invalid Tone se zavzame, izvleče iz suknjiča darilo, si ga ogleduje in položi bankovce na mizo:

»Ne, Konrad, teh bankovcev ne morem vzeti.«

»Pa zakaj ne?«

Še vedno strmi Tone na šop denarja. Ves bled je v obraz, ko šepetajoče odgovori:

»Ne morem, glej, strašni madeži so na njih. To je kri mojih vojnih tovarišev in so solze milijonov trpečih.«

»Kaj govoriš?« se zgrozi gospod Konrad in buli v denar. »Kakšni madeži? Jaz nič ne vidim!«

»Ne, ti tega ne vidiš in nisi nikdar videl. Zakaj, če bi bil videl, bi ne bil to, kar si!« se bridko nasmehne Tone in požene svoj voziček mimo miz na široko cesto.

za socialno politiko in narodno zdravje, ki jo zopet prekontrolira.

In ravno tam, kjer se zbirajo vsi invalidski akti iz vse države, se rešitve najbolj zadržijo. Ko se rešitve pregledajo in vpišejo v kontrolne knjige, šele potem se odstopajo finančnim direktorjem za nakazilo invalidnine.

Iz teh pojasnil se vidi, po kaki poti gre vsaka invalidska zadeva, preden je končno rešena. Nekateri člani in članice nas pa vprašujejo, kako to, da ne dobe invalidnine ker so že zdavnaj dobili rešitve okrožnih invalidskih sodišč. Imamo celo nekaj primerov, da so bile prvoinstančne rešitve izdane že lani, pa še sedaj niso prišle do končne izvedbe. Za posamezne primere se ne more izposlovati pospešitev, ker se niti ne ve, kje se zadeve nahajajo. Zato so take prošnje članstva, ki jih pošiljajo našemu udruženju, brezpredmetne.

Naše udruženje se samo prizadeva, da bi bilo reševanje v splošnem pospešeno. Invalidskim sodiščem so bili dodeljeni sodniki, pomožne moči, izplačane nagrade za čezurno delo, pa se še ne pozna pospešitev reševanja. O tem smo pisali že pred nekaj meseci, ko smo si prizadevali, da bi izposlovali pospešitev, da ne zapade kredit. Nekateri prizadeti naši čitatelji, ki nas niso dobro razumeli, so mislili, da bodo invalidnino sploh izgubili, če ne dobijo do termina rešitve. To pa ni tako. Invalidnine zaradi počasnega reševanja ne morejo izgubiti in jim kljub temu teče za ves čas od 1. aprila 1939. dalje.

Toliko v pojasnilo tega vprašanja, da ne bo stalnih vpraševanj in nepotrebnega pisarjenja.

Drugo vprašanje.

Zelo veliko zanimanja je pri invalidih, ali morejo dobiti brezobrestna posojila iz Narodnega invalidskega fonda na račun invalidnine. Taka posojila so predvidena po § 64. uredbe in je rečeno, da bo minister za socialno politiko in narodno zdravje izdal zadevni pravilnik na predlog uprave narodnega invalidskega fonda. Kakor je bilo že večkrat objavljeno v »Vojnem invalidu« v poročilih o delovanju narodnega invalidskega fonda, je uprava o teh posojilih že dosti sklepala. Določeni so bili tudi zastopniki fonda za pogajanja glede pridobitve sredstev od raznih denarnih zavodov.

Do sedaj uprava narodnega invalidskega fonda še ni prišla do končnega sklepa ali do izvršitve pogojev za brezobrestna posojila vojnim invalidom, zato tudi ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje ni še izdalo pravilnika.

Baje gre za novčevanje nekih vrednostnih papirjev, da se tako dobi potrebni kapital za ta posojila. Dokler pa ta zadeva ne bo končno urejena in dokler ne izide pravilnik, se posojila iz narodnega invalidskega fonda na račun invalidnine sploh ne morejo dobiti. Zato so brezpredmetne vse prošnje, ki jih naši člani zaradi teh posojil pogosto pošiljajo Oblastnemu odboru. Kadar bo zadeva urejena in bo izšel pravilnik, bo vse natančno objavljeno v našem listu.

Tretje vprašanje.

Pred kratkim je bilo tudi v poročilih narodnega invalidskega fonda objavljeno, da se bodo invalidom kmetovalcem delili plugi. Sklenjeno je, da se preskrbe ti plugi, ki jih bo delil naš središnji odbor. Po njegovem sporočilu je naš oblastni odbor tudi pozval sreske in krajevne odbore, da predlagajo potrebne. Medtem časom pa smo zopet čitali, da je uprava narodnega invalidskega fonda pogodbo z nekimi dobavitelji plugov preklicala in sklenila novo. Ko bodo naročeni plugi gotovi in bomo dobili sporočilo od našega središnega odbora, bomo zopet obvestili organizacije in člane. Zaenkrat smo poslali prošnje naših prosilcev središnjemu odboru in ne vemo, kako in kdaj bodo rešene.

Četrto vprašanje.

Ugotovili smo že več primerov, da se ljudje kljub vsestranskim razglasitvam in opozorilom tudi po sedanji uredbi niso pravočasno prijavili za priznanje invalidnine in zaščite. Sedaj pa vprašujejo naše udruženje, kaj bi se dalo ukreniti, da bi bili naknadno upoštevani?

Nič, prav nič. Skrajni končni rok po spremembi uredbe je bil do 31. decembra 1939., pozneje pa prijave ne veljajo več.

Izjem ni nobenih, kvečjemu mogoče za one, ki so pozneje prišli iz inozemstva po § 68. uredbe. Bolezen, nevednost ali drugi taki vzroki pa ne držijo.

Peto vprašanje.

Nekateri invalidi in vdove želijo, da bi jim oblastni odbor spravil njihove otroke v brezplačno oskrbo, šolo ali učenje v kake zavode. Po § 29. in 30. uredbe je to res nekako predvideno, toda je razumeti ta, da pride v poštev samo, ako je mogoče. Takih državnih ali banovinskih zavodov nimamo dosti, da bi nudili oskrbo. Pač pa imamo po naših krajih več privatnih zavodov. V privatne zavode pa ni mogoče otrok spraviti zastonj.

Dobiti je treba od nekod sredstva, da se plačuje oskrba. Ako neka javna oblast ne dovoli podpore v to svrhu, ni mogoče otroka kam spraviti.

So tudi primeri za vojaške šole, da se otrok lahko brezplačno sprejme, za učenje obrti ali za srednje šole pa ni takih zavodov. Oblastni odbor v takih primerih lahko posreduje za znižanje oskrbnine, drugega pa ne more doseči.

Šesto vprašanje.

Posredovanja za službe povzročajo tudi težkoče. Mnogo invalidov in njihovih otrok vlaga zadevne prošnje na naš oblastni odbor. Največ jih želi, naj jim oblastni odbor preskrbi primerne službe kjer koli. Vsak dobro ve, kako je danes s službami in kakšen boj je zanje. Oblastni odbor ne more iskati službenih mest, ker nima posredovalnice. Pač pa vedno posreduje, ako prosilec navede delodajalca, ki bi ga lahko sprejel. Na tem vprašanju morajo vse naše organizacije delati, da bodo pristojne politične oblasti (sreska načelstva) v smislu § 34. uredbe poslovale v tem smislu na svojih področjih. Da pa se sedaj s strani delodajalcev vrši protizakoniti odpor, je gotovo.

Sedmo vprašanje.

Oblastni odbor dobiva pogosto vprašanja, kaj bo z invalidnino tistih invalidov, vdov ali staršev, ki so poprej umrli, preden so jo prejeli.

Za čas do njihove smrti se bo ostala invalidnina kljub temu nakazala. Sprejeti pa je ne sme nihče mesto umrlih, pač pa se mora zaostala invalidnina v takih primerih nakazati v zapuščinski sklad umrlih pristojnim okrajnim sodiščem, ki vodijo zapuščinske razprave.

Pri zapuščinski razpravi se odloči, komu pripada potem invalidnina. Razdeli se dedičem kakor druga zapuščina v smislu oporoke ali zakona. Mogoče pa je tudi, da kdo od sorodnikov (žena, sin, mati) predloži zapuščinskemu sodišču račune in potrdila o stroških zdravljenja in pogreba za umrli, pa mu sodišče na ta račun lahko takoj izplača zaostalo invalidnino, ki se nahaja v sodni shrambi.

Ob obletnici smrti tovariša Antona Ariha

Zopet nastopa hladna jesen; vrt, trta in polje obledevajo, listje po drevju rumeni in odpada; dih morane ugonablja življenje v naravi, oko človeško je motno in srce otožno. Šešest suhih listov kliče iz sna trpke spomine. Jesen. Minljivost. Dvoje trdih pesti neizprosni, pod njima pada cvetje in življenje. Ljubo, prekrasno cvetje! V roki si mi bilo kakor dušica skrivnostnega bitja iz večno sončni sfer, užigalo si veselje, izvabljalno solze. Šopek rožic, ki ga je pripela na prsi pred svetovno vojno nevesta, je zavzel vrhunec radosti in neizmerne sreče — ah, prekrasno bo živetil! Prevara!? Na drugi šopek iz njene roke, kmalu zatem, so pa polzele solze — dvojne britke solze, jaz sem se poslavljval na vojno, a ona je v svoji žalosti onemela v puštem domu. Na nebu pa se je tega večera utnila žarna zvezda in je tonila ter utonila za vedno. Invalidsko življenje! Kje neki življenje? Jaz ter tisočeri vojni tovariši nimamo za sabo nobenega življenja. Beda, muka in bolezen so naši prošli dnevi, kakor pusti-

nja so za nami, katerih pogled nazaj straši dušo. Povsod grobovi, povsod vojne žrtve. Le ti so nam ostali sveti, najbližji, klanjamo se vsaj mi globoko spominu v njih snivajočim našim bojnim tovarišem.

Nepozabni moj tovariš Anton Arih, bivši tajnik našega krajevnega odbora v Marenbergu! Leto dni že spiš v groba tmini, a v mojem spominu živiš, kakor da bi se bila pozdravila včeraj ter si voščila srečo. Toda žal, resnico, da te ni več med živimi, spričuje tako živo s cvetjem obsojena tvoja gomila, spričuje skrivnostni mir, ki lebdi nad tvojim poslednjim domom. K obletnici tvoje smrti se te spominjam s častjo, s spoštovanjem in s hvaležnostjo. Z istimi čustvi se te spominja ves naš krajevni odbor v Marenbergu, ki si mu bil svoj čas vse.

Čast svetla in neugasla ovija tvoj spomin kot borca za našo domovino, branil si junaško našo sveto slovensko

grudo, ki je sicer majhna in trda, a vendar želi biti od naših naslednikov ljubljena z istimi čustvi, kakor si jo ljubil ti, ki si prelivaj za njo svojo kri. Vse spoštovanje zasluži tvoje sočutje in delo v korist našim članom in članicam, bil si vsakomur pripravljen za pomoč, v dosego svojih invalidskih pravic. Hvaležnost naša bo ostala visoko se ovijajoč ter vedno zelen bršljan tebi v spomin.

»Ko me upokojijo, bom pa pisal romane — svoje vojne doživljaje«, so bile tvoje besede ob najinem zadnjem sestanku. Kako lepa, vzvišena ideja! Čeprav je posegla tu vmes kruta smrt, vendar leži pred menoj tvoj zasnovan roman — tvoje življenje namreč: iz borbe za kruh v kmečki hiši v borbo za milo našo domovino in potem še v tretjo borbo za svoj nov poklic in obstoj lastne družinice, mi je roman, ki vzbuja na tebe, dragi vojni tovariš in prijatelj, vroče, vroče spomine. C. M.

Protezni kotichek

Do danes še ni nihče pisal v Vojnem invalidu o protezah v tem smislu, da bi podal o nošenju protez nekaj praktičnih navodil, ki jih je dala izkušnja. Marsikateri tovariš, ki mora nositi proteze, mnogo trpi in bi si mogoče trpljenje vsaj nekoliko olajšati, če bi dobil ta ali oni nasvet. Zeleti bi bilo, da se oglasi še ta ali oni tovariš s svojimi izkušnjami, ki si jih je pridobil tekom let z nošnjo svoje proteze. Danes podamo tukaj nekaj navodil glede nožnih protez:

1. Ako imaš dobro protezo, jo skrbno čuvaj, glej da bo vedno dobro namazana s strojnim oljem ali vazelino, kajti dobra proteza je kakor dobra žena, obe ste zelo redki, zato ju je treba kolikor mogoče čuvati.

2. Mnogi, ki morajo nositi nožno protezo, tožijo, da jih ta čisto do krvi odrgne na amputu, krnu. Kadar pa nastane taka odrga, je potem hoja s protezo resnično peklena muka. Tega se lahko popolnoma obranimo, ako se zjutraj, preden obujemo protezo, zlasti še tedaj, če bo treba mnogo hoditi, dobro namasiramo z vazelino zlasti na tistih mestih, kjer najraje nastane odrga. Škatljico vazeline, ki nam zadostuje za nekaj mesecev, dobimo v vsaki lekarni za nekaj dinarjev. To sredstvo nas povsem gotovo obrani odrgnjenja.

3. Kdor ima v amputiranem krnu trganje v mišičevju, ta ve, da je bolečina prava hudičeva iznajdba. Pri nekaterih traja skupaj po nekaj ur, pri nekaterih tudi po 34 ur ali več. Pojavlja se po navadi po večkrat na leto, pri

nekaterih celo vsaki mesec ali še bolj pogosto. Proti temu trganju se uspešno branimo z temu trganju se uspešno branimo z temu. Treba je seveda v posteljo, med se segreje in še vroč namaže na platneno krpo, ki se potem ovije okrog krna tako vroča, kolikor je to mogoče vzdržati. Če bolečine ne pojenjajo, je to ponoviti dvakrat ali trikrat. Uspeh navadno ne izostane ter učinkuje tako zdravljenje potem dalje časa. Ko se krn ovije z medeno krpo, je oviti po tej krpi še toplo, po možnosti volneno blago, da se takó krn dobro pregreje. To bi verjetno veljalo tudi za amputacije rok, ker se tam pojavljajo enake bolečine.

4. Proteza, ki ima veliko stopalo, ni nikdar dobra. Mnogo boljša je proteza z manjšim stopalom, na katerega se potem lahko obuje par ali več starih nogavic. Majhno stopalo ne daje pri hoji toliko odpora kakor veliko, ki je neokretno in težko gibljivo ter daje zaradi telike dolžine in širine pri hoji mnogo odpora. Za lepo in lahko hojo je tudi potrebno, da vzmeti v stopalu dobro funkcionirajo, pri čemer je paziti, da ni stopalo obrnjeno preveč na peto ali preveč na prste. Prava elastičnost stopala daje lepo hojo pa tudi lahko hojo, ker pri hoji ne strša telesa. Seveda tudi čevlji ne smejo biti preokorni in težki in je mnogo bolje, če imajo na petah gumijaste podpetnike.

Mogoče bo še kak tovariš vedel kak pameten nasvet, ki bi bil dobrodošel nam protezarjem. Naj ga sporoči uredništvu, ki ga bo objavilo v tem kotichek. Protezar.

podlagi strokovnega izvida in mnenj zdravnikov. Ob tej priliki se odobri izplačilo računov iz narodnega invalidskega fonda.

Izdana so povoljna mnenja za zakup kantin v vojašnicah proti zasilu prispevkov fondu.

Izvrši se povračilo napačno vplačanih kazni iz računa pri Drž. hipotekarni banki po razsodbi sodišč.

Odobrene so tudi podpore za zdravljenje oficirjev invalidov in razne druge podpore.

Poročilo o delu od 2. do 3. septembra 1940.

Sprejme se poročilo o stanju blagajne fonda v začetku septembra t. l.

Okrožnim invalidskim sodiščem se za izdelavo predmetov dovoli 110.000 din, da si nabavijo potrebni pisarniški material.

Na podlagi poročila o nadurnem delu pomožnega osebja pri vrhovnem invalidskem sodišču za pospešitev re-

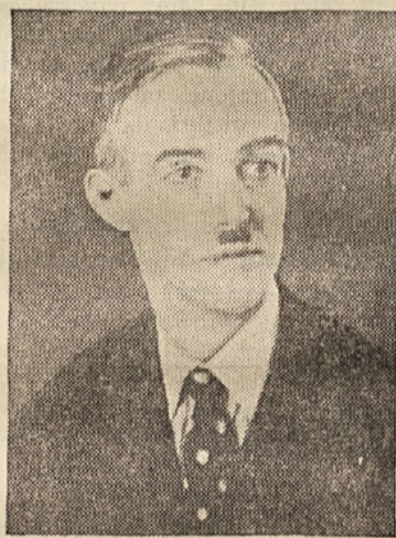
šitev se odobri nagrada 30.000 din po spisku.

Središčnemu odboru U. V. I. se odobri izplačilo II. in III. obroka subvencije za vzdrževanje invalidskega doma v Beogradu v znesku 400.000 din. Po prejšnjem sklepu glede zgradbe odnosno adaptacije zgradb v klimatičnih krajih za zdravljenje invalidov v poletnih mesecih se sklene, povišati predvideni kredit od 5.000.000 din na 8.000.000 din, da bo mogoče priskrbeti primeren objekt za kopalnice v Vranjski Banji in v enem klimatičnih krajev banovine Hrvatske. V to svrhu se zaprosi banska uprava v Zagrebu, da najde kraj za zdravilišče.

Odobrene so bile prošnje za bolniške stroške, koncesije za avtobusni promet proti odškodnini fondu, prošnje oficirjev za kopalniško zdravljenje, razne prošnje za enkratne podpore v najnujnih primerih na podlagi priporočil oblastnih odborov in za kantine in bifeje v vojašnicah in na železnici.

RAZNE VESTI

Martin Pravdič — petdesetletnik

Letos 22. oktobra obhaja svoj petdesetletni jubilej zelo agilni in požrtvovalni naš tovariš, vojni invalid Martin Pravdič iz Maribora. Kdo ga ne pozna? Ne samo vojne žrtve Maribora in vsega mariborskega okrožja, ki jim je že dolga leta tajnik, marveč je znan tudi ostalim invalidom širom Slovenije, ker prihaja redno na občene zborbe našega združenja in si je prav za združenje pridobil mnogo zaslug. Takoj po prevratu, ko smo še orali ledino, ko smo zbirali prve člane Udruženja vojnih invalidov, je stavil tovariš Pravdič vse svoje organizatorske sposobnosti na razpolago našemu stanovskemu združenju in je tako prištevan ne samo k prvim članom mariborske organizacije, marveč je že leta 1920. prevzel tajništvo pri tamkajšnjem krajevnem odboru, katero mesto zavzema še danes. 50 let življenja in 20 let dela v naši invalidski organizaciji je torej že za njim in v vsem tem svojem delu in svojem prizadevanju se je pokazal vedno nesebičnega in požrtvovalnega tovariša ter je vedno z ljubeznijo in z največjim razumevanjem pomagal povsod, kjer je le pomagal mogel. Marsikateri vojni vdovi, očetu ali materi v vojni padlih sinov je otiral bridke solze, ko jim je z dobrimi nasveti in s sestavljanjem prošnje pripomogel do skromnih pravic. Vsakdo izmed mariborskega članstva prav dobro ve, koliko dela in truda

posveča vojnim žrtvam naš jubilent ne samo v uradnem času, ampak tudi med izvrševanjem svojega poklica. Kot 50% vojni invalid izvršuje prav uspešno svojo krojaško obrt, za katero se je še pred vojno pripravil in tudi izpopolnjeval doma in v inozemstvu. Toda kljub temu najde prav zaradi svojega velikega razumevanja za invalidsko stvar še vedno dovolj časa, da kot tajnik mariborskega sreskega odbora UVI požrtvovalno deluje v prid vojnih žrtev. Mariborski vojni invalidi, vdove in starši padlih so mu za vse njegovo neprecenljivo delo nad vse hvaležni in mu želijo, da bi ostal še dolgo let čil in zdrav pri svojem plodonosnem in vestnem delu ter mu kličejo: Na mnoga leta!

* Deček, 15 let star, močan, pošten, delaven, sin 80% vojnega invalida, prosi tovariše, da ga priporočijo kovaškemu mojstru, ki bi ga vzel kot vajenca. Dopise sprejme sreski odbor udruženja vojnih invalidov v Ljutomeru.

* Razpis kantine. V komandi mesta Ribnice na Dolenjskem se bo vršila prva javna ustmena licitacija za kantino v kasarni Kralja Petra II. v Ribnici dne 21. oktobra 1940. ob 11. uri dopoldne. Kantina se oddaja v najem za dobo od 1. januarja 1941. do 31. decembra 1941. — Več se poizve v pisarni komande.

* Jugoslovanski odbor v Londonu. Tak je naslov 2. zvezka Dobrovoljske knjižnice, spisanega po dr. Bogomilu Vošnjaku, ministru v pokoju. Ob 25 letnici nastanka Jugoslovanskega odbora je izdala »Sreska organizacija Saveza ratnih dobrovoljcev kraljevine Jugoslavije v Ljubljani« zanimivo knjižico, v kateri so opisani postanek, sestava in delovanje odbora, v katerem so bili zastopani Jugoslovani iz vseh pokrajin današnje Jugoslavije in tudi iz onih, ki so danes pod tujo oblastjo. Ta odbor je imel nalogo, pripravljati teren in razumevanje pri velesilah, združenih v antanti, za osvobodjenje in zedinjenje vseh Jugoslovancev. Zgodovinski razvoj diplomatske borbe za Jugoslavijo je opisan v tej drobni knjižici, ki jo vsak lahko dobi v knjigarni za 5 din ali pa jo naroči pri izdajatelju.

OBVESTILA UPRAVE NARODNEGA INVALIDSKEGA FONDA

Poročilo o delu od 15. do 29. avgusta 1940.

Sklenjeno je, da se preskrbi odobritev ministra za socialno politiko za nakazovanje izrednih dodatkov (zaradi draginje) tudi pomožnemu osebju pri invalidskih sodiščih v breme narodnega invalidskega fonda.

Kr. banski upravi v Ljubljani se poviša kredit za zdravljenje vojnih invalidov v dravski banovini za nadaljnjih 20.000 din. Središčnemu odboru UVI se določi za izredne izdatke subvencija 20.0000 din.

V zvezi s prejšnjimi sklepi se pospešijo licitacije za nakup zgradb v Mataruški banji in na Hrvaškem Primorju, ki se bodo preuredile za kopalniško zdravljenje.

Odobreni so honorarji sodnikom okrožnih invalidskih sodišč. Sklene se povrniti nekaj nepravilno pobranih kazni po § 99. a zakona o drž. računovodstvu.

Odobre se izplačila stroškov za zdravljenje in nabavo zdravil. Izvršene so premostitve pomožnega osebja pri nekaterih invalidskih sodiščih.

Končno so podeljene podpore po predlogih oblastnih odborov in odobreno izplačilo računov fonda.

Delo uprave od 29. avgusta do 1. septembra 1940.

Na sporočilo kralj. banske uprave v Ljubljani glede izvršitve elaborata za zgradbo Protezne delavnice v Ljubljani in po načelni odobritvi g. ministra za soc. politiko, ki s projektom soglašaja, je odobren kredit 4.500.000 din banski upravi v Ljubljani proti temu, da se mora porabiti za realizacijo načrtov po stvarni potrebi. Za vsako izplačilo iz tega odobrenega kredita bo uprava fondov dajala svoje posebne naloge.

Sprejeto je bilo poročilo delegata o pregledu nastanitve in prehrane vojnih invalidov v Vrnjački Banji, ki je popolnoma v redu. Ker je število invalidov, ki hodijo v to kopalnišče, od leta do leta večje, je uprava sklenila, da se iz odobrenega kredita za razširjenje zdravljenja rezervira primeren znesek za Vranjsko Banjo za prihodnja leta.

Po zahtevi delegatov se za posamezna kopalnišča odobre naknadni krediti, ker so prejšnji porabljeni in z dokumenti obračunani.

Za realiziranje zdravljenja invalidov v Topolšici se sprejmejo pogoji in se dostavijo v izjavo sanitetnemu oddelku ministrstva za soc. politiko.

Odobreno je podaljšanje zdravljenja bolnih invalidov v sanatorijih na

SLUŽBENI DEL

Vojni invalidi in vojne vdove v okolici Gornje Radgone naj se za razne prošnje in pojasnila oglasijo drugo nedeljo v oktobru v Gornji Radgoni. Tajništvo ne more na vse posamezne dopise posameznikom odgovarjati — tudi je priporočljivo naš list »Vojni invalid« dobro prečitati. Sedaj prihajajo dnevno rešitve vrhovnega invalidskega sodišča v Beogradu, ki jih davčna uprava posameznikom izroča. Opozorjamo člane, da naj vsak z rešitvijo vrhovnega sodišča pride v tajništvo, kjer se mu izstavi prošnja in izpolnijo pooblastnice.

Krajevni odbor Kozje sporoča vsem bivšim članom iz upravne občine Pod-srede, da je oblastni odbor njihovi zahtevi ugodil in so sedaj definitivno priključeni delokrogu krajevnega odbora v Kozjem ter je s tem ukinjena priključitev sreskemu odboru v Brežicah, ki je bila objavljena 1. julija v Vojnem invalidu.

Krajevni odbor Kozje opozarja vse svoje člane, ki doslej še niso poravnali članarine, da to takoj poravnajo in to najkasneje do 15. oktobra. Kdor do tega dne ne bo poravnal članarine, bo zgubil vse članske pravice. To je zadnji opomin.